

3. szám. 1869. Január. 21.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ-TULAJDONOS:
AZ „ATHENAEUM”
S. TÁRSULAT.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják a metexi RUSZ K.

Előfizetési feltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethető minden postahivatalsnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petítor egyreszi hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a Magyarhivatalban (Bazsók-tere 7-dik sz.)
s kényszerű pedig a lap szerkesztőségében (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1869

NYOMATOTT AZ ATHENAEUM”
(BESLŐTT RÉSZBE CSÜTÖRTÖK-ÉVEL)
NYOMDÁBAN.

TARTALOM.

Cikkok: „Az új török párt” Erdő Béla. — Pusztán. — Költömy Tivadar. 1850-1861. Köeli: Szilágyi Sándor. — A Magyar Király Erdélyben. (Történeti korrajz.) Deák Ferenc. (Vége). — Vajda Péter emléke Saarvason. Horváth D. — „A hangyássa-méreg”. — „Az Eperjes melletti Erdői lakhat”. — Egy hét története. — Vadász

Károlytól. — Vegyesközlönyek. — Szerkesztői üzenetek. — A kiadóhivatal üzenetei. — Ujdonságok. — Képek: „Az új török párt elbocsátal. (Kecsal bej. Zita bej. Ali Suavi). — A hangyássa-méreg. — Téli életkép. Gyulai Lászlótól. — Munkálatok a községhelyében. — Vajda Péter síremléke Saarvason. (Molitor rajza.)

Szerkesztői üzenetek.

— **Holnapra** V. A.-nak, Mi megrendettük, s ha eddig még nem jutott volna kétség, nyílt levélben a kiadóhivatalnál kérjük reklamálni.

— **Töredékre**: B. A.-nak. Az ajánlott dolgozatokat szívesen fogadjuk. A kértetés jegyzékkel már nem szolgálhat a kiadóhivatal.

— **Foszonyra**: Az érdekes magyar regiségek rajzait és leírásait kedveskedve várjuk. Tudjuk, hogy sok jóra való tárgy fog még találni a lapozó gyűjtömenyben találni.

— **Köszönetre**: M. V.-nak. Az eljött változtatásokat megköszönjük, s csomag rövid időn után indít. Érintkezésünk megvitatása szintén örömeink.

— **Köszönetre**: P. B.-nak. A két erdélyi képet megkaptuk, azonban magyarosodó szöveg nélkül s oly levél kíséretében, mely bizonyára nem nekünk szól. E levélben közbizalmi munkáról s ehhez való sajtókról van szó.

— **Pozsony** Dr. Gy.-nek. A cikkeseke használható. A tett kérésnek tárgyában jóvágyatunk kérjük.

— **Egy évszám csomó, néhbőlbe két díjat hoznak küldött cikkeire néme véleményünk egyáltalán nem lehet biztosít. Most azoknak csak címelt soroljuk első: „A falmi libás (I) leány.” — „Kocsmárosok” sat. „Az új.” — „A honvéd úrja.” — és „Irendés.” Egy kis úbrirát, az illető var-**

sólók részéről s meglesnek mind ök kimélve a nem kelle mes választól, mind pedig mi ilyen válaszk adásától.

A kiadó hivatal üzenetei.

— **Töredéghirdésre** T. B. Kérjük visszaküldeni.

— **Korúlórra**: B. J. Mintogy az ön részéről levél után 3 f. 60 kr. s postal utalványai 3 fr. küldött levél után első küldeményt az ön javára — mint előfizetést a „Haz. s K.” jul—dec. folyamára — jegyeztük be.

— **Köszönetre**: E. N. minorita áldozár úrnak. A lap küldésénélvételével jelentékenyen több pénzbe fogna önnök kerülni, avért előszerűbbnek tartanók, ha a 3 f. 30 krt egyszerűen beküldeni sziveskednek.

— **Idő-Szűkítésre**: S. K. Oly változtatást tenni most már nem lehet. Az utolsó küldemény 3 f. 30 krt. „Haz. s K.” apr. — szeptemberi évfolyamára, a 30 kr. pedig az 1869. májusi csomagolásra iratott be.

— **Becsületre**: R. G. Sziveskedjék voltink nevét tudatni, mert a csak kezdő betűkkel adresszált csomagot a postáról visszautasították.

Ujdonságok.

„Az új török párt” múlt évről szóló számadása — a titkári jelentés szerint — következők: A jelen évre biztos bevétel 10,184 frt 71²/₃ kr. — Ebből az add. kezelési költség, tisztai fizetések 2950 frtot vonzunk igénybe. Marad tehát segélyszára 7334 frt 71²/₃ kr. A múlt évben 6480 frtot adtak ki segélyezésekre, ez idén 1874 frt 71²/₃ kr.rral lehet többet adni, mindelgyva négy övagy és hat árva számára 1590 frtot szavaztak meg. Rendes segélyre mindössze 7050 frtot ad ki. A maradékból, rendkívüli bevételekből és hátralékokból a rendkívüli segélyeket rendelik fűdözhetni. Meggondoljuk ezáltal, hogy az áldásos egyület buzgó ügyvédje: Görgei István azt a 85 frtot, mely részint ügyvédi munkáid, részint az egyület pörbe ügyében a sajátjából tett költség, az együletnek visszajándékozta. — A múlt év alatt begyűlt **alapítványok** a következők: 1. A pesti takarékpénztár adott újabb 400 frtot. 2. Hamvay Antónia, Pest, 200 frtot. 3. Jakabfy Agnes, Pest, 200 frtot. 4. Ozoray Árpád, Pest, 200 frtot. 5. Gr. Berényi Ferenc, Nyitra megye, Bodok, 200 frtot. 6. Ludassy Mór, Buda, 200 frtot. 7. Gróf Lázár Kálmán, Pest, 200 frtot. 8. Aszóth János, Pest, 200 frtot. 9. Sasi Akos, ügyvéd, Mako, 200 frtot. 10. Ausländer Simon, Szeged, 200 frtot. 11. Bamberg Samu, Szeged, 200 frtot. 12. Dr. Rosenberg Izidor, ügyvéd, Szeged, 200 frtot. 13. Dr. Bánfalvy Samu, Pest, 200 forintot. 14. Dr. Pak Miksa, Pest, 200 forintot. 15. Horváth

Mihály püspök, 200 forintot. 16. Baró Pongrácz Emil, Pest, 200 forintot. 17. Szász Károly, Pest, 200 frtot. 18. Mandl Mór, Pest, 200 forintot. 19. Ipolyi Arnold kanonok, Eger 200 ft. 20. Tiaza Kálmán, Geost, 200 ft. 21. Aca Károly, Pest, 200 frt. 22. Giczey Samu, Pest 200 frt. 23. Haynald Lajos, kalocsai püspök, 200 frt. 24. Madas Károly, Pest, 200 frt. 25. Simor János, herceg-prímás 200 frt. 26. Lévay Henrik, Pest, 200 frt. 27. Horvát Boldizsár, minster, Pest 200 frt. 28. Csengery Antal, Pest, 200 frt. 29. Lukács Antal, Pest, 200 frt. 30. Monoz István, Pest, 200 frt. 31. Göndöcs Benedek, emz. szót, Kigyós, 200 frt. 32. Szathmáry János, Pest, 200 frt. 33. Nehai Molnári Ferenc hagyatéka 250 frt. 34. Nehai Gyelmáné szül. Latinovics Cecília hagyatéka 1000 frt. 35. Nehai Dezső Imre, pesti ügyvéd hagyatéka 500 frt. Ez alapítványokhoz csatoltattak még az 1868-ik év folyamában a következő rendkívüli bevételek: 36. B. Bánffy Albert urbéri papirban tett adománya 105 frt. 37. Záloglevelek vásárlása által előállott közkezesület 636 frt. 38. Deutsch kiadó koronásai albuma jövedelméből 500 frt. 39. Hangverseny jövedelméből 1000 frt. Összesen 10,591 frt 80 kr. — **Erdélyias tagok**, kik az 1868—73. terjedő hat évre évenként 12 frt fizetésére kötelezték magukat: 1. Nagyvárad Ajtay Samu, Szatmár, 2. Bertha György, Réba-Hidvég, 3. Csacsakó Imre, Pest, 4. Lukácsy István gazdatiszt, Pusztavogyerád, 5. A szegszárdi takarékpénztár, 6. A

Ötödik évi folyam.

3. szám.

Pest, 1869. Január 21-én.

Az új-török párt előharcosai. *)

Az Európát századok óta rettegтетett török kényuralom, melynek parancsai alattvalói feltétlen engedelmségével találkoztak, megszűnt a népek réme lenni. Törökország mostani állapotában a római császárság hanyatló korát éli, s a kitombolt és kiélt zsarnok uralkodók romba dől tónja felett egy szabad Törökországnak kell föl-

mely hivatva van ez újjászületést eszközölni: az új-török párt, melyhez tartozni mindenki a legnagyobb önértetnek és büszkeségnek tartja, s azon egyén, ki magát új-töröknek (jeni oszmanli) nevezi, az a haladás és reformok embere.

Hívei a nemzet minden rétegében találkoznak, sőt a miniszteri padokon is találkozunk velök,

KEMAL BEJ.

ZIA BEJ.

ALI SUAVI.

Az új török párt előharcosai.

emelkednie. Törökország mostani állapotában tarthatatlan, s a személyenyvesztő reformok nem óvhatják meg a bukástól. Kell tehát, hogy szülessék egy új Törökország, mely álláspontjánál fogva hivatva van az európai egyensúly fonttartására. Ha a szükségességet kívülről nem is éreznék, úgy Törökország beléleletéből kiolvashatjuk. Azon párt,

így Midhát pasa, az államtanács (surai devlet) elnöke, kit a jövő emberének neveznek, és többen a

*) Most, midőn a minket magyarokat oly nagy mérvben érdeklő keleti kérdés kitörésig fejlődött, azt hisszük, hogy konstantinápolyi t. munkatársunk jelen közleménye különös érdekességgel bírhat. (Szerk.)

legfőbb hivatalnokok közül, nem említve a népet, mely a jelenlegi zsarnok kormány elnyomásait nem viselheti; s csak egy jeladás kellene, hogy e párt tömörüljön és kivívja magának a győzelmet.

Ez arcképekben itt az új-török párt előharcosait mutatjuk be, kik hazájuk szeretetétől áthatva, idegen földön harcolnak a jog ügyeért; lapjaikban adnak kifejezést a párt, mondhatni a nemzet kívánalmainak, szemben a kormány önkényes eljárásával, melynek ők kérlelhetlen bírái, rettegett ellenőrei.

A „*Mukhbi*“ (hírnök) és „*Hurriyet*“ (szabadság) Londonban megjelenő török lapok e pártnak közlönyei, melyek Törökországba csak csempészet útján jutnak be, s a kormány minden elnyomó törekvései hasztalanok, sőt annak dacára mindinkább elterjednek.

Ali Suavi, a „*Mukhbir*“ szerkesztője, született Stambulban, az Akszarajban, szegény szülőktől, s elvégezvén iskoláit, már 18 éves korában Damaszkusban, később 20 éves koráig Brüsszaban tanár volt a rusdi mektebben. *) Innen menekülnie kellett, mert újítási iránya miatt tanártársai üldözöbe vették, hosszas bujdosás után Philippopolyan telepedett meg, hol irtóksággal és magán leckék adásával tengődött, míg később Stambulba jött. Itt tartózkodása alatt megkísérelt minden módot a nép felvilágosítására hatni. 1283-ik év sabán 25-ikén (1866. dec. hóban) Filib cége **) alatt a „*Mukhbi*“ című lapot indította meg. Ez évi Ramazan-hóban pedig prédikáció által annyira hatott a kedélyekre, hogy ezáltal megalapította népszerűségét. Jeles cikkei, melyekben a kormánynak törvénytelen eljárásait szemére lobbantá, lapjának nagy olvasó közönséget szereztek, mit a kormány általi egy óra való felfüggesztése csak elősegített. Kiállván lapja a ráért büntetést, újra megjelent, s még szigorubbán kezdé ostromát; s midőn Belgrád átadásáért a kormány ellen keményen kikelt, lapja az 55. számmal végkép betiltatott, Suavi pedig Ázsiába száműzetett oly helyre, hol az égaljhoz szokatlan rövid idő alatt elpusztul. A kormány azt híván, hogy megmenekedett oszorozójától, hatalma érzetében még több méltatlanságot követett el, miáltal szaporította az

*) Rusdi mekteb neve azon tanodáknak, melyekbe lépnek a nár irni és olvasni tudó gyermekek, s itt a földrajzot, számtant, a mérten és természettan alaponvalait és vallást tanulják. *E. B.*

**) Filib jelenleg egy új török lapot indított meg, a „*Terraki*“t (haladás), mely helyes irányjánál fogva említést érdemel. *E. B.*

elégedetlenek táborát; úgy hogy midőn a száműzetési helyéről megszökött Suavi titkon Stambulba jött, itt elvrokonai nagy számával találkozott, kik között sokáig lappangott. Ezek biztatására aztán, főleg pedig Musztafa Fazyl pasa, az egyiptomi alkirály fivére támogatásával, ki az egyiptomi trónörökösödési rend megváltoztatása ellen t. Itakozván, s a maga számára akarván biztosítani a trónt, Egyiptomból menekült, s itt Stambulban a török kormányynyal elégedetlenek táborához csatlakozott: — ennek támogatásával és pénzbeli segélye által Suavi Londonba menekült, biztatván barátai, hogy őt nemsokára többen fogják követni. Itt 1867. augusztus 31-ikén bocsátotta ki a „*Mukhbir*“ első számát finom velin papíron, pompás kiállítással, homlokzatán hordván a piros címet s végén a szerkesztő és kiadó nevét (Suavi) piros betűkkel. A lapot e sorok nyitják meg: „*Mukhbir* doru szöjlemek jaszak olmajan bir memleket bulur, gene csikár.“ (A *Mukhbir*, találván egy országot, hol nem tilos igazat szólani, újra megjelenik.) Lehet képzelné a kormány meglepetését, midőn az Ázsiába száműzött Suavi által Londonban szerkesztett „*Mukhbi*“ Konstantinápolyba érkezett!

E kezdet jeladás volt, s az új-török párt zászlaja alá sietett minden jó hazafi. Hamar Suavi után ment:

Zia bey, kinek példájára egyre szaporodtak a párt hívei, mert oly tekintélyes egyén, mint *Zia bey*, ki már *Abdul-Medzsid*nek hét évig volt titkoka, s ennek halála után a jelenlegi szultán ugyane minőségben szolgált, s később igazságügyi miniszter lett, az új-török párt tekintélyét hatalmasan nevelte. Ő mint beavatott a szuraj és kormányaak minden titkaiba, nem akará feláldozni önmeggyőződését, s kijelentvén, hogy az ily uton működő kormányt nem fogja szolgáltni, — szakított; elhagyta fényes polcát, s mint olyan, ki a kormánynak megmondta az igazat, menekült az üldözések elől s Párisba futott, hol Suavival találkozott. Épen ez időbe esik a szultánnak párisi látogatása, mely alkalommal a francia kormány felszólította a menekültet, hogy hagyják el Franciaországot, míg a szultán ott tartózkodik; távoztával azonban ismét vendégszeretőkbe fogadják.

Nemsokára az elégedetlenek egész csapata hagyta el Törökországot, kik között első helyet foglal el az ifju.:

Kemal; valódi lángész, ki *Sinási* lapjába

a „*Taszviri eflkir*“^a -ba*) irt jóles cikkei által magára vonta a kormány figyelmét, s azt hívék, hogy fényes ígéretek által elhallgattatják. 'A fordító — osztálybeli kis irnokot alispánsággal egyenlő ranggal kínálták meg, de ő többre becsülte egyéni szabadságát, s mintsem feláldozza azt bármely rangért, mit zsarnok kézből kapott. „Majd ha önmeggyőződésém azt mondja „kell“: ugy a legesélyesebb hivatalban is iparkodni fogok hazámnak szolgálni; de oly állás nem kell, melyet meggyőződésém szerint pontosan be nem tölthetnék.“ Francia útlevéllel ellátva titkon elhagyta Törökországot, s többi elvbarátaihoz csatlakozott. Együtttes erővel kezdtek most munkálkodni Suavi, Zia bey és Kemal; előállottak reforme-eszméikkel, melyek a török kormányt rémülésbe ejtették, s az emlegetett reformok is csak ezek elhallgattatására keletkeztek, melyek azonban célhoz nem vezetnek. Látván a kormány, hogy a „*Mukhbir*“ minden tilalom dacára terjed, s a csempészők minden fufangon túlkapnak, a kének egész seregével hálózta be Konstantinápolyt. Minden feladót gazdagon jutalmazott, a rajtavesztett félt pedig keményen büntette, Módokról gondolkozott e mellett, hogy a párt híveinek számát csökkentse. 1868. nyár elején sikerült a szultánnak kibéki külni Musztafa Fazyl pasával, kinek megígérte, hogy az egyiptomi trónörökösödést az ő javára fogja megváltoztatni s kormányhivatallal biztatta. Ez ígért folytán a herceg szakasztott az új-török párttal — mondják titokban mégis híve, — legalább megvonta segélyét a „*Mukhbirtól*“, mely ezentúl kisebb alakban és apróbb nyomásban hagyta el a sajtót.

Ugyanez időtájban sikerült több Mukhbir-árust rajta kapni, s mint annak idején egy hazai lapunk is tárgyalta, maga az osztrák-magyar követ állt a kutatók élére, mert az egyik egyén osztrák-magyar alattvaló volt. Ez eljárása a követ urnak nem vált ugyan díszre, annál inkább, mert sikertelen volt, s a „*Neue freie Presse*“ is kikelt ellene. A kormány első fogása sikerült; a második csele is elsült ugyan, de kárára ütött ki.

Mint kellene e hármas szövetségbe az egyenlenség magyát hinteni, s a békés feleket egymással harcra keverni, hogy egymást emésztsek fel?

*) A „*Taszviri eflkir*“ (a gondolatok képe) most is megjelenik, s a török lapok közt első helyen áll. Tulajdonos szerkesztője Párisban tartózkodik tanulmány végett, s titkon szintén az új-török párt híve; de szükség eponánsai nem tartja helyesnek; különben a reformokat már rég pengetté.

a kormányok által oly gyakran fogantba vett ezen kérdést állítá fel a török kormány is. Ennek kivételre vállalkozott egy Gianpietri nevű egyén, ki e célra a kormánytól 10,000 lírát kapott. El is ment Párisba. Suavi ez időtájt Londonban volt. Fölkeresi Zia beyt és Kemalt; előadja, hogy Konstantinápolyból jött, s kezdi dicsőíteni az új-török párt sikeres munkálatait. Örömmel üdvözlö a török történelem e kiváló fénypontját, stb.-féle frázisokba burkolja mérgét. Egy fordulattal áttér Suavira s kezdi festeni, mily fényben tündöklök az ő neve egész Törökországban, félistennek, szabadítónak nevezik, s minden ajk csak az ő dicséretét hirdeti; míg ő róluk a legkisebb említést sem tesz, pedig őket illetné a valódi dicséret, mert az új-török párt érdekében legtöbbet munkálkodnak. A méreg hat. Felébred bennük a dicsvágy; fontolóra veszik, s csakugyan ugy találják, hogy Suavi hiú ember, s őket aligha nem akarja csak céljainak felhasználni, mert máris észreveszték, hogy felettük felsőséget kíván gyakorolni. Tovább füződik a beszéd, s végre kijelentik, hogy ők szívesen szakasztanának Suavival, de arra nincs elegendő pénzük, hogy nyomdát rendezzenek. Az legkevesebb, felel az ámitó; s ha igénybe veszik, ő kész áldozni ily nemes célra. Az ajánlat el lön fogadva és a sajtószabad Londonban nyomdát rendeznek egy új-török lap számára.

Az aljas fondorkodó ezután Londonba megy, hogy ott az utolsó csapást rámérje Suavira, ki értesülvén barátjai zándékaról, Párisba siet, mert Zia beytől még követelni valója volt. Az úton is baj éri, mit némelyek ugyancsak azon kitanúlt gazembernek tulajdonítanak. A mint a vasuton egy kocsiba ül, egy ismeretlen egyén mindenkép mellé tolakodik, társalgásba ereszkedik vele s szivarral kínálja. Alig szitta el Suavi a szivart, álomba merül, s az ismeretlen kifosztván őt minden pénztől, eltűnt. A jövő állomáson fölébredvén, keresi tárcáját, nem találja. Jelentést tesz a történetről, s egy pár nap mulva kézrekerülvén a rabló, megkapta pénzét. Párisban tartózkodása alatt Londonban furcsa gazdálkodást vittek véghez; a fondorkodó az egyik török nyomdász-segédet megnyeri az új nyomda részére; a másikat, egy görögöt rabírja, hogy adja el Suavinak minden nyomdakészületét; mit ez meg is tett s ajándékot és utiköltséget kapván, visszament Konstantinápolyba. Suavi Párisban a helyett, hogy követeléseit kielégítették volna, még nekie kellett ráfizetnie, mert a kiállított számla felülhaladta követeléseit. Visszatérvén Londonba, nyom-

dájának csak hült helyét találta. Ennyi csapást szenvedvén, azt hinnők, hogy már nem bir felemelkedni. De nem. Ő hajthatlan marad, és bármily küzdelmébe kerüljön, nem téveszti el szemei elől a célt, mely után törekedik. Ő folytatja működését idegen nyomdában, s — mint mondják — ő maga szedi a „*Mukhbirt*.”

A szakadás által létrejött új lap, a „*Hurriyet*” (szabadság) első száma megjelent 1868. június 29-ikén Resad neve alatt, s az 5. számtól kezdve Kemal vezeti szerkesztését.

A „*Mukhbirt*” és „*Hurriyet*” nincsenek egymással szakadásban, mindketten egy szent cél után küzdenek s ebben irányuk ugyanaz. A kormányt egyenlő dühvel üldözi mind a kettő, s ebben az a legsatyrikusabb, hogy egyiknek ő maga adott lételt.

Zia bey és Kemal azért neheztelnek Suavira, hogy mint igaz muszulman, ki még Londonban is turbánt visel, miért vett nőül egy angol leányt; s szakadásukat ozzel akarják indokolni.

A lapirodahnon kívül érdemeket szerzett magának Suavi a tunisi Haireddin pasa „Sziükséges reformok muszulman államokban” című arabul irt jeles művének török fordítása s több iskolai kézikönyv szerkesztése által.

Zia bey irodalmi működése többnyire a diplomatiai térbe vág; fordította a „*tarichi Endelusz*” című arab mű második kötetét, mintegy rámutatásul arra, hogy a muszulman tudományosság jóval megelőzte a nyugati keresztény műveltséget; irt több korszerű röpiratot is. A törökországi trónörökösödési jog” című két levele a m.évi „*Hazánk*” 178, és 179-ik számában a magyar közönségnek is be lőn mutatva. Ali pasára irt satyrája oly ta-

láló volt, hogy ez elolvasása után több napig betegem feküdt.

Kemal irányával keveseké vetekedik Törökországban, s a költészet terén igen sikerült műveket mutatott fel eddigelé is, s egy 24 éves ifjúval szemben még csak ezután állhatunk elő követelményekkel.

Az új-török pártról még egy pár szót kívánunk szólni befejezősül.

A kormány minden baj és visszaélések alkalmával az új-török pártra szokta hányni vádjait; így történt ez közolebbről a szultán élete ellen fölfedezett összeesküvés alkalmával.

Hogy a két lap működését ellensúlyozza, egy hivatalos képes lapban (*Isztambul*)⁴⁾ készítenek hivatalos éleket és karrikatúrákat. (Talán tőlünk profitirozták!) Ezekre aztán a „*Mukhbirt*” hasonlóval felelt. Az 51-ik számhoz mellékletül egy karrikatúrát adott, melyben Ali pasát egy mankón járó béka alakjában festi, s mellette egy erőteljes fickó alakjában az új-török pártot tünteti fel.

Végül a görög csalárdság egy példáját. Kalavasi nevű egyén, ki pénzért utlevelet eszközölt ki, s igen nagyban üzte a tiltott lapokkal való kereskedést, megvesztegettetvén a kormány által s az új-török párt bizománya is lévén, egy fiatal törököt, ki tanácsot kért tőle, mint küldhetne el egy titkos levelet Zia beynek, — magával hívott, és a rendőség által elfogott. A levélért jutalmat kapott, s a szegény ifjút Bagdadba száműzték. Ilyes esetek nem egyszer fordulnak itt szőnyegon, s nagyon kell őrizkedni, mert minden lépten-nyomon kémek ólálkodnak.

(*Konstantinápoly*, 1868, dec. végén.)

Érödi Béta.

P u s z t á n .*)

(1850. *Tompa Mihálytól*.)

Repülnél lelkem, fenn repülnél
A táj szellőivel,
Mely a nyílt rónaság felett még
Szabadságot lehel;
De a magasból földre von le
A sulyos fájdalom:
Fenn még jobban elédbe tűnven
A sors-alázta hon.

A hon, hol egy hős nép bevégzé
Zajos történetét.
És most egykedvű jóra roszra,
Többé se vár, se félt.
S e földön, hol vérezett, — virágozott
Nyole hosszú századig,
E földön, mely már nem hazája:
Mint a szellér lakik!

Oh pusztá! elvész nem sokára
Vadon költészeted!
Hol a pásztor vígan hogárzó
Gulyát terelgettet:
S a délibáb rengő tavában
Szilaj mén vágatott:
A pásztortíz, a furulyaszó
Kialszik, elhall ott.

*) Tudvalevőleg dorék történeiszünk, Szilágyi Sándor volt első, ki a szomorú világosi tény után tetszhalálba sülydött magyar nemzeti érzetet az irodalom által igyekvők ében tartani, mely célból sok üldöztetésnek kitett közönye köré akkori legjelöltebb költőinket csoportosítá. Tompa is ezen költeményét Szilágyi közlönnyébe szánta, mely azonban a censura miatt meg nem jelenhetett, s mely teljes

A hangyász-medve. (Szövege a 44. lapon.)

Mely oly szabad volt, mint lakója,
S láncot nem ösmere :
Felhasogatva, mérve lesz a
Dús rónaság tere !
S a népek koldus söpredéke
Felkel nyugat felül,
S a tejjel és mézzel patakzó
Földön megtelepül.

Míg ön-vérünk más nép honából
Felénk vágyik, siet,
És el van keblünkétől szakasztva
Mint parttól a sziget :
Ki nekünk még köszönni sem tud,
A kit nem ösmérünk ,
A drága vérrrel szerzett földet
Az ossza meg velünk ?

Ki sem mult még a hős oroszlán,
Bár arca jég-hideg :
De megrándul még szive táján
Egy-egy vérző ideg :
S felette már a ronda varjak
Csoportja megjelen ,
És üz falaák, gyalázatos tort
A félholt tetemen.

Alighogy a villám lesújtá
A bátor keselyűt,
A fenn szürkülő sziklaszálon]
Még fészko meg se hült :
Hol a nyilröptű sólyom is csak
Nagyfélve járt előbb :
Csipogva fürdik s üt tanyát ott
A szentelen veréb.

Oh, mindez úgy fáj a magyarnak . . . !
S ha ajka neta'án
Egy-két nótán enyhíti kinját :
Megütköznek dalán . . .
A sebzett vad a rengetegben
Kinjának hangot ad :
S magát az elnyomott magyarnak
Kísírni sem szabad.

Megha'sz én nemzetem ! — s halálot
Ha elvégeztetett :
Mért nem döfik hát már kereztül
Egyszerre szivedet ?
Mért gondolnak végperecidre
Mesterkéltné kinokat ?
Hogy mint egy vak Sámson — kacaj közt —
Szenvedj hosszan, sokat !

Repülnél lelkem, fenn repülnél
A táj szellőivel,
Mely a nyílt rónaság felett
Szabadságot lehel :
De a magasból földre von le
A súlyos fájdalom, —
Fenn még jobban elédbe tűnven
E sorsalázta hon !

Közlő: *Szilágyi Sándor.*

Mátyás király Erdélyben.

(Történeti korrajz.)

— *Deák Farkastól.* —

(Végo.)

IV.

Mátyás király ez időben — nem tudni honnan és ki által — a dologról értesült, de csak homályosan ; szóval a király, mint egy sejtelem nyomdokait követve, szeptember első napjaiban tizenkétezer főből álló sereggel Debrecenbe ment, s ez által a Szepességen tartózkodó Zápolya és a vele cimboráló erdélyi urak közé vetette magát.

A király szokása szerint misét hallgatott ; már az egyházban feltűnt előtte egy idegen arcú szer-

zetes, ki minden áron a király közelébe akart jutni. Templomozás után pedig a király útja mellett térdelve imádkozott, s midőn a király ott ment el, rimánkodva kiáltott fel : — oh felséges úr, hallgass meg engemet ! A felkiáltás kétértelmű volt, s a király környezete azt hívte, hogy valami újítás buzgólkodóval van dolga ; de Mátyás parancsot adott, hogy a barátot elibe vezessék.

— Szent atya, mi mondani valód van a királynak ?

— Semmi jó, felséges uram, az ég áldását könyörgöm fejedre, de a rossz emberek gátot építenek fényes útaidra.

— Honnan jössz ? És hogy hivnak ?

— Erdélyből ; nevem Ráfael.

épségében csak most lát először napvilágot, bele engedvén pillantani a költőnek hazája sorsa fölött kétségbeesett lelkébe. (*Szerk.*)

— Ugy-e a lázadás fészkeiből?

— Felséged tudja már?

— Csak beszélj, — hallgatni akarom egy hü alattvaló és szemtanu elbeszélését.

— Itt van uram hü másolata azon irománynak, mit az erdélyi urak aláírtak. Nagy készüléteket tesznek: a Királyhágónak és a Meszesnek, valamint Kővárvidékének: minden szorosát elállották, és sergek számát húszezerre teszik, de tízezer katonájuk bizonynyal van.

— És a király mellett senki sem nyilatkozott? a városok? a szászok?

— Csak Brassó városi maradt hü, melynek lelkesze rá bírta a várost, hogy a pártosok előtt kapuit bezárja, ezen kívül csak Hunyadmegye küldé vissza a felszólítást a nélkül, hogy felbontotta volna.

A király gondosan nézte az iratot. „Soha se hitt m volna az asszonyos Szentgyörgyi grófok-ról e merészséget — és az a bamba még király akar lenni, valóban esodálatos!”

— Csak bábja szegény a főuraknak, s nem is gondol semmivel, eszik iszik, vendégeskedik s mulatja magát a szép asszonyokkal.

— Jól van, — jutalmúl megkapod a mit kérsz, most elmehetsz.

— Jaj uram! nekem Zápolya uramékhoz kell menni, hogy őket is biztassam.

— Helyes, menj és tedd, a mit rád biztak, aztán minél gyorsabban térj vissza, engem Kolozsvártt fogsz találni.

A barát hajlongva távozott. Az udvarnok két ismeretlen lovagot jelentett be; hadd jöjenek! szólt a király, ki fejében esatatervet készített.

Néhány másodperc múlva két ifjú lovag állt előtte egészen feketében. Kik vagytok? kérdé a király.

— Felséges úr, hü jobbágya:td vagyunk, kérünk alázattal, hogy nevünket ne tudakozd, — de adj módot, hogy hűségünket életünkkel és vérünkkel bizonyíthassuk.

— Épen szükségem van hü emberekre, Erdélybe kell mennem; úgy hiszem, lesz alkalmom bebizonyítani hűségötöket, úgy mint vitézségtöket.

A két ifjú szomorúan nézett egymásra.

— Felséges úr, — mondá halkán az egyik, — kérszünk nem végeztük be, mert annak záradéka, hogy alkalmaztatásunk birodalmad bármely részére essék, sem bánjuk, csak . . . csak . . . Erdélyre nézve kérünk kivételt. . .

A király merően nézett rájuk s rövid gondolkodás után így szólt: Jól van! Hatszáz lovas adok kezetek alá és Tokaj vidékére kell menne-

tek s utasításúl csak azt adom, hogy Zápolya István uraméknak nem szabad átjönni a Tiszán négy egész hónapig.

A két ifjú fél térdre ereszkedett s megesküdt, hogy a parancsot hiven megtartja.

Ez idő alatt Erdélyben a dolgok csak vontatva mentek, s nem azért, mintha egész Erdély ne csatlakozott volna, hanem a vezetők tehetetlensége miatt, mert Veres Benedeket nem akarták független uruknak elismerni, holott ő benne élt a lázadás összes szelleme; az elismert főnök pedig tehetetlen báb volt, ki mindent nagy zűjjal, nagy hűhóval rendezett s mindenben csak az érzélgést és mulatságot hajhászta.

Még alig kezdtek mozogni, Mátyás már tudta; még alig gyűltek táborba, Mátyás már elindult, s még alig volt idejük a nyugati szorosokat elállítani, Mátyás a déli oldalon Hunyadmegyénél már rájuk csapott.

V.

Kolozsvárnak épen ez időben készültek el pompás köfalai; nem csak a kis ó-vár, hanem az egész város harcokra készített köfalakkal s bástyákkal lett körülvéve; polgárait a naponta emelkedő jóllét és biztonság érzete büszkévé, rakoncátlanná, s polgármestereit kevélylyé, zsarnokká tette. És habár Hunyadi Mátyás a város falai közt született, habár a várost a magyar királyok közt kegygyel halmozták, csakhamar és minden vonakodás nélkül csatlakoztak a forradalomhoz.

Szeptember-hónapban már jó előre haladott az idő; meglehetősen hűves volt, az emberek téli bundáikba burkolóztak, s mindenki, a kora tel ellen védelmezte magát, s egyszorsmind arra is készülődtek, hogy a város nemsokára ostrom alá kerül. Forradalmi katonák, a lázadó urak és számos eselédiek a gabonát, fát és élelmiszereket szállító sok falusi nép csak úgy nyüzsgött a fő-utcaikon, úgy hogy az egész városnak tábori képe volt.

Három ubólgy ment esendesen az ó-vári templom felé, hol misét hallgatva, az öreg gvardiánál tettek látogatást.

— Ismét ide hoztam a két leányt, — szólt az idősebb hö'gy, — mert nem győzik várni a tudósítást. Még semmi hír s'ncs szent atya?

— A hogy vesszük édes leányaim, — ez az ifjú szerzetes épen ma érkezett Magyarországról, s kérészeimre azt mondja, hogy csakugyan látott két erdélyi lovagot, kiknek nevét ugyan nem tudja, de hasonlítanak azokhoz, kik titeket érdekelnek.

Az idegen szerzetes középmagasságú, szabályos termetű, kissé röthajú és nagy orra mellett is érdekes arcú ifjú volt; a három hölgy érdekeltek tekinté rá, s az egyik így szólt:

- És hol van most azon két lovag?
- A király táborában Tokaj körül.
- És mikor jönnek vissza? — kérde a másik.
- Valóban nem tudom, de úgy hiszem, ha vé-

nem ezt akarták, a mi történt; a gyáva János grófot senki se szereti, s mindenki azt óhajtja, hogy az egészek vége legyen.

— Alig hinném ezt Veres Benedek uramról... vagy talán ő is csalódott? — folytatá az idegen kérdéseit.

— Talán ő is csalódott... susogá a nő, mint egy viszhang, s aztán sietve eltávoztak.

Téli életkép. (Gyulai Lászlótól. Szövege a „Vegyes“ közt.)

ge lesz a lázadásnak. Ez pedig nem remélhető egyhamar.

— Talán igen, — mondá a legidősebb hölgy bánatosan, — talán hamarabb, mint gondoljuk.

— És miért hiszed ezt asszonyom? kérde az ifjú pap. Az asszony kissé kétkedve nézett rá, s aztán az öregre tekintett, hogy bátran beszélhet-e?

— Mert nincs egyetértés az urak közt; mert ők

— Ne aggódjál szent atyám, — mondá az ifjú az öregeknek, midőn ketten maradtak, — ha a fő lázadó családjában is így gondolkoznak, a lázadásnak hamar vége lesz.

— De a polgárok, a polgárok! azok nagyon makacsok...

Délfele a piac egyik szögletén nagy csoport

paraszt nép ácsorgott, s egy városi drabant közjök lépve parancsolá, hogy menjenek a polgármester házához lerakni és felválni az ötven szekér fát, a mi az imént érkezett; a napszámosok kérdék, hogy mi lesz díjok, ha elmennek?

— Bot és kaloda, ha ellenkeztek, — felelé büszkén a hajdú.

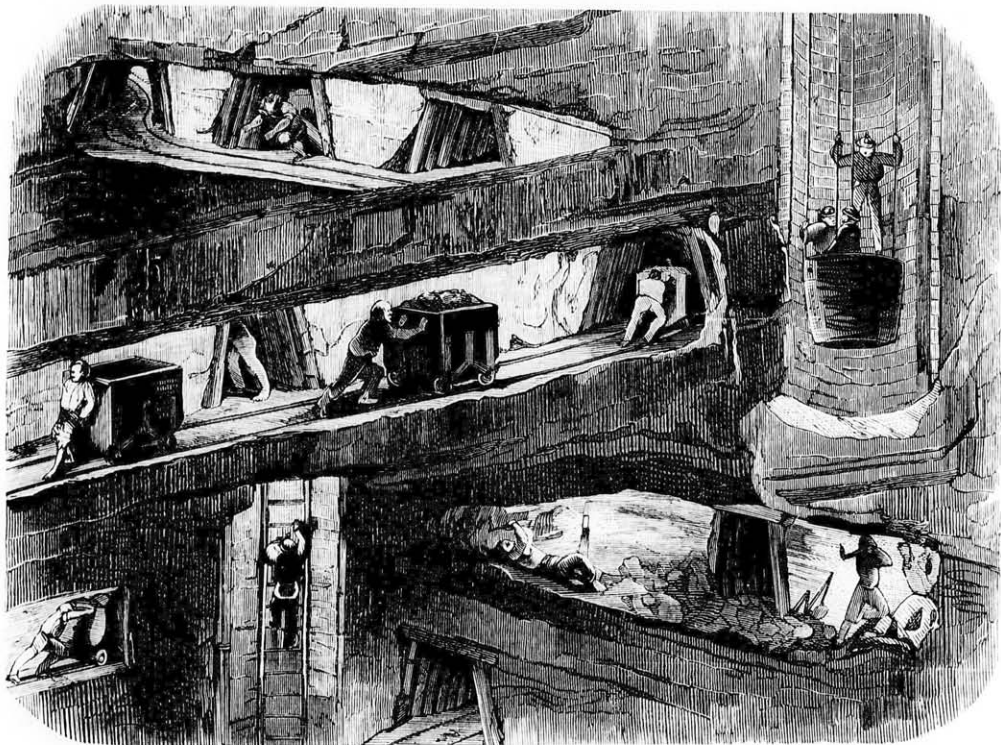
Az egyik mészárszék padján *egy erőteljes ifjú ült, s lábait lógatva, mintha nem hallotta volna a hajdú beszédét, meg se mozdult.*

— *Hát te hórigas orru nem akarsz menni?* — kiáltá rá a hajdú, *jót húzva vállai közé.* Előre, takarodjál te is a többi után.

VI.

Hunyadi Mátyás e forradalomban sem tagadta meg magát, nagy volt ebben is, mint minden tényceiben, s hív azon uralkodói tervéhez, melynek legfőbb célja Magyarország hatalmi állásának nagysága volt.

Védtelen oldalon Hunyadmegye felől lepvén meg a pártosokat, a hirtelen elébe küldött csapatokat viharként verte szét, s október 1-én már Tordára ért. Maga a Kolozsvárt tanyázó főserog is rémitőn megvolt lepetve, s „a lázadók — írja Ranzau — mintha tüzes menykövet láttak volna, szétszaladtak.“

Munkálatok a köszénbányában, (Szövege a 46. oldalon.)

Az ifjúnak nem sok kedve volt a dolagra menni, de mást nem tehetett, s egész estig dolgoznia kellett; néhány társával ő rakta rendbe a felfürészelt s felvágott fát.

Munka közben sokat beszélt társaival, kik sutogva panasztáltak, hogy mint zsarnokoskodik rajtuk a polgármester; de nincs kihez folyamodjanak, mert az urak és pajdák mindent elnéznek neki, csakhogy a várost hozzájok esatolja ebben az átkozott lázadásban. Késő este a hajdú étel és fizetés nélkül kergette szét a munkás népet. *)

*) Heltai krónikája.

A király Tordáról a megtérőknek bünboesánatot hirdetett, s erre a legnyomorultabb viszálykodás színhelye lett az ország. A pártos főurak nem akartak engedni. Veres Benedeket hiába kérte neje és több barátja, ő nem engedett.

— Soha se lesz királyom e fattyu! — kiáltá dühösen, — Erdély az enyim, ha kell vérrrel is megszerzem; — csak hadd kerüljön esatára a dolog.

Csatára azonban nem került soha, apró esatározások és csetepaték végezték be e esodatolatos forradalmat. A gyáva Szentgyörgyi János

gróf, ki oly hamar csatlakozott, s oly szívesen fogadta a fejedelmet illető hódolatot, legelső volt, ki vajda-társával és a főurak nagy részével Tordára sompolygott, s ott térden állva, siró szemekkel kért bocsánatot.

A kérelmezők jól számítottak, Mátyásnál mindenik kegyelemre talált; annál keményebben bünhődtek a makacsok, kiket a király uralom, kegyelem nélkül notáztatott. Az összeesküvők összesen négyszázezer aranyra büntetettek.

Az apróbb csapatok már mind le valának győzve, csak Kolozsvár tartotta még magát a fősereggel.

Magyarországról is tudósítást küldött a két ifjú vezér, hogy Zápolya zsoldosait mind szétbocsátá, a király győzelmei hírére csak szokott lovas katonáit tartá meg. Mátyás rögtön izent, hogy a két lovag azonnal hozzá csatlakozzék; s midőn azok is megérkeztek, a király azonnal Kolozsvárnak indult, mely Tordától három mértföldre fekszik. E rövid hadjárat leírását egy azután nem sok idővel kelt krónikából majdnem szóról szóra fogjuk közölni. „Már csak Kolozsvár, a főfészék vala, hátra. Ide huzták be magukat a főnökök, mert nem biztak a nép kegyében, mely Mátyáshoz hajlik vala. Tanusággalteljes jelenet történt ez időben Kolozsvár piacán. Megérkezik a hír, hogy jön a király; az utcákat és a piacot azonnal előzőnli a nép, harci tárogató és lármadobok zugása hallik mindenfelé. A gyalognépek a közép-utcában, a lovas-ság a piacon állott fel. Minden kép oly csüggeteg, néma, halvány, csak farnosi Veres Benedek uram, a pártosok főnöke, száguld még, hogy lelket öntsen övébe, de szavai bármily zengők és szépek, mint az orgona, kevés viszhangra találnek.“

A Felek-tetőről porfellel emelkedik, fegyverek csillama ragyog a nép szemébe — s az élénk képzőlézés már hallja is az ostrom zugását és haldokló jait.

Veres Benedek újra beszél, csatára hívja fel a népet, emlegeti a megsértett jogot, a letiport szabadságot, de mintha kövé váltak volna, senki se mozdult, senki sem érté őt. A nép többé nem éljenze s egyetlen katona sem ment utána.

Veres Benedek ezt látva, néhány úr kíséretében, fájdalom, düh és kétségbeesés kinaival szívében megszaladt; a közép kapun ki Szamosfalva felé, szészarnai kastélyába ment s onnan pár nap mulva Lengyelországba, honnan soha vissza nem térve, ott nyomtalanul elveszett.

Néhány perc mulva megdördültek a királyi sereg ágyúi, de feleletül fehér lobogókat emeltek fel a bástyákon és falakon. A közép-kapu meg-

nyílik, a városi tanács huzódik rajta ki. A még új várkapu-kulcsokat viszik a hős hírly élébe.

A polgárság s a még mind sorban álló tábor, jövője felett aggodva, csüggeteg föl állt; senki sem tudta, mi lesz büntetése a lázadás főfészékének.

Mig így aggódnak, két fekete lovag vágat be a középkapun s utat nyit a jövőknek. Utánok megzendül egy vig harci induló, a kapu sötétéből a fényesen öltözött király alakja fejlik ki, arcán nyugalom, szemében mély fájdalom tükrözött. Kevés kísérettel jött s bánatos érzellemmel léptetett végig a sorban álló szép táboron. Itt álltak a lázadók a piacon, melyen át ő, a király, iskolába kezdett járni; itt álltak a templom mellett, melyben mint gyermek, édes anyjával imádkozni szokott; s itt álltak néhány lépésnyire azon háztól, hol először pillantá meg a fényes napvilágot. Talán kortársai, talán nagyobbbrészt iskolatársai, régi baráti, ismerősi voltak e csapatokban — és most mindezek pártütök, lázadók...! A nép nem éljenze meg; siri esend uralkodott a népes piacon s a király, mintha álmadozásából hirtelen ébredt volna fel, sarkantyut ad lovának s gyorsan végigvágatva a sor előtt, hirtelen sziklaként megállt.

Ekkor egy lázadó tiszt vezérszavára minden katona földre dobja fegyverét s két tiszt a király élébe teszi kardját...

A mély hallgatás a király zengő szava tör meg.

— Nos mit szólnak kegyelmetek? kérdő.

— Uram — szólalt meg az egyik — mikor a magyar kardját nyújtja, nincsenek szavai — Vegye, törje el felséged e kardot — becsületet vagy halált kérünk felségedtől.

Mátyás saját kardját adta e tisztnek s a csapat elé lovogolva parancsolá, hogy vegyék föl ismét fegyverüket s mossák le arról a szennyet az ellenvérevel.

A sereg ekkor végtelen örömríadásba tört ki, s hatalmas eszközévé vált Mátyás moldvai győzelmeinek.

A király, hogy a katonákkal végzett, a polgárokhoz fordult s azokkal is szeliden beszélvén, kérdő, hogy hol a polgármester?

Egy ravasztekintetű kis ember állott élébe.

— Itt vagyok felséges uram, szolgálatjára.

Mátyás áthatólag tekintett rá s aztán szólt:

— Tudója kend annak, hogy kend akasztófára való gazember?

A kis ember elsápadt s dadogva mondá:

— Soha se tartottam a lázadókkal, pedig az urak eleget jártak utánam...

— Nem arról van itt szó, hallja kend, hanem

arról: kend a szegény népet zsarolja, kinozza, ingyen dolgoztatja, a várost lózza, csalja. Menjtek oda udvarára s szedjétek szét a második csomó fát, három darabon valami irás van veres krétával, hozzátok el.

Néhány pere mulva ott volt a három darab fa s rá volt írva mindenikre: „Itt járt Mátyás király szent Mihály napján.“ A polgármester rémültében földre bukott s a király így szólt: „Még most is kék a hátam azon ütéstől, mit ez a disznóképű hajdú rám vágott. Megérdemelnétek, hogy kezöketek és aztán fejeteket is leíttessem, — de nem akarom a mai napot elrútítani ocsmány véretekkel. Te hajdú, kitakarodjál birodalmam határáról, három nap után agyonverhet, a ki megtalál; te pedig gazember, elveszted minden hivatalod, minden borod katonáimé, minden fadat — mert látom, sokat összehalmoztál — rögtön kiosztod azoknak, a kik felvágták és összerakták, a szegényeknek ezen kívül ezer forintot fizetsz; — takrodjál szemem előtt!

A város népe bámulva kísérte egy házhoz, hol épen Veres Benedek volt szállva; hol a há-

rom nő még ott volt, s úgy szólva azt sem tudták, mi történt.

A király, a mily bánatot hozott a szegény asszonynak, ép oly örömet okozott a két leánynak, kiket még azon év karácson napján férjhez adott a két hü lovagnak.

Veres Benedek hogy eltávozott, soha hirt sem adott magáról; a szézarmai várkastély falait maga a király széthányta, csak a lakszobákat hagyá meg, hol Moldovába mentében, 1468-ban maga is mulatott s a szép özvegynek lakást ajánlt Budavárában, de a szegény asszony nem fogadta el; ott élt az ősi lakban, sokáig várta, hogy férje hazajön, küldött szét mindenfelé, de hír nem jött róla. A kastély mind pusztult s asszonya mindig csak búsult, s mikor, hol, és hogyan halt meg? hallgat róla a krónikások könyve; annyi bizonyos, hogy:

Négyszáz esztendővel utóbb hogy ott jártam,
Hire sem volt többé az egykori zajnak.
Az elpusztult, szétmállott falakon
Vadrózsabokrok közt halk szellők susogtak.
Letörtem egy rózsát s magammal hoztam őt,
Talán szép asszonya szíve porából nőtt.

Vajda Péter emléke Szarvason.

Évek folytak le Vajda halála óta, midőn ez érdemlett emlék az addig „feledés tüskebokrai“-val fedett sirhoz állíttatott. A hon emelte ezt is, mint sok más jeles fiának; a hon áldozott itt is filléreiből, — hallgatva a felhívó szózatra: „Emlékeztést, emlékeztést neki!“

És megilleté őt ez emlékezés, — őt, ki küzdve anyagi akadályokkal, küzdve a kezdet nehézségeivel, utat bírt törni magának azon fokig, hol méltán helyet foglal hazánk jelesei között.

Egyszerű, természetes viszonyok között fejlődve, megtartá tiszta lelkét, megőrizé önmagát külsőleg és bensejében minden csináltságtól; s midőn imádotyjául a szabad természetet választá, — magát abban, mint a leghívebb gyermeket tudá. Ő imáda a természetet, s ez szabott irányt eslekvőségének: lett költő és lett természet-buvár.

Vajda tagadhatlanul lángelme, de mely nem bírt irányzó értelemmel, hogy határozottan tért szabott volna munkásságának. Egy ki nem forrt lángész, mely erejében bizva, s céljaiban meg nem állapodva, — egyszerre két utat is meg akart tenni, s ha a végzettszerű halál gátul nem lép közbe, tán *egyénivé* fejlődik működése, s körvonaloztá a munka-tér.

Tele ifjú képzelemmel, teremtő erővel és tiszta értelemmel, lépett a kora sirba Vajda, szárnyát

szegve sok alapos remény röptének, — meghiusítva a vágyat, hogy a magyarnak is meglesz alapítva gyűnköltészete.

Benne nemcsak a nyelvtudóst, természet-buvárt és költőt tiszteli az ember; de kénytelen meghajolni — bár költőztével — a szilárd jellem, szenttelen becsület és odaadó hazaszeretet előtt. Legtöbb munkájának célja: figyelmeztetni az embert ősjogaira, melyek közösek, mint az eső és nap, — szükségesek, mint a napi kenyér — és megérdemelték, mint az édes álom. Ez érdemeért gyúlt lángra tisztelő barátja, páratlan költőnk, Petőfi, — e miatt éneklé oly meghatóan „Vajda P. halálára“ irt előjában, hogy:

„Az én könyűim hadd omoljanak
A függetlenség bajnok férjfiáért,
Ki e hajlongó, görnyedő időkben
Meg nem tanúla tédret hajtani;
Ki sokkal inkább hajtá le fejét a
Szabad szegénység kőszikláira,
Semmint a függés bársony pamlagára.“

A Gerenday által egyszerűen, de nemes izlés-sel készített granit gúla — egyik földiszét képező a szarvasi temetőnek. 1861. állították föl ünnepelesen, az olhnúyt jeles tanítványai és tisztelői által tartott beszédek mellett, nagy közönség jelenlétében. Azóta háborítlan, s megnyugodtan

pihenhetnek az elporlott hamvak: jutalmazvák érdemei a honfi kegyelet és tisztelet érzelmei által.

Az emlék mintegy másfél ölnyi magasságu, — csonka gúla tetején broncból öntött koszorúzott lanttal, mely jolképezi az alant nyugvó főbb működési körét. Elöl a síremléken a következők vésvék aranyzott betűkben:

VAJDA PÉTERNEK
A HONFI KEGYE ET,
1861.

A középső négyszög közepén fölül:

Az igazság szava áthatóbb a mennydörgésmél s az igazságtalanság villámot bord kebelében.

A felső gúla hátlapján pedig — középen alúl — a költő születési s halálozási éve:

SZÜL. VANYOLÁN 1809.
† SZARVASON 1846.

Mint évente, — most is a természet gyászolja egyedül emléktét, hullatván sírjára az elsárgult akác-leveleket, s megzörrentvén a kisdombon lengő száraz harasztot.

Legszobott helye ez a szarvasi ó-temetőnek. Messzünnen vezet hozzá sötét akáclobok alatt, élénk színű pázsittól szegélyezett ösvény, kanyargva a dűldező sírok között. Jótékony virágulat tölti meg a levegőt. A szem mindenütt zöldet lát a legkülönbözőbb változatokban, a télizöld s-

tétjétől a kúszó sűrűvirág halvány színéig — tarkázva az itt-ott morodező roncsolt sírfák és kopár sírhalmok által. Oly jó érzés lép meg az embert e helyen, s önkénytelen sohaj száll föl a kebelből: ily helyen, magános csendben, édes lehet az örök nyugalom!

A kopár köemléket gyakran élénkíti egyszerű koszorú, hol a költő tisztelőitől, hol pedig művelt özvegyétől hozva, ki fájdalommal viseli keblében a férfiú emléktét, kinek közelében egykor oly boldog órákat tölthetett.

Vajda emléke fentartva Szarvas műveltebb köreiben, úgy a helybeli főiskola növendékei között is, kik szívosek valának 1866. önképző körükben, — melyet az ünnepelt alapított, — Vajda-ünne-

pélyt rendezni, holott is Vajda areképe lepleztetett le néhány ifjú lelkesült szavalata és műfelolvasása mellett. A kép most a szarvasi főiskolai könyvtár egyik termét díszíti.

Vajda Péter emléktét a bemutatott sírkő fogja egy ideig fentartani, míg az idő viszontagságai el nem porlasztják; de élni fog az ő emléke örökkön a nemzet szívében, az irodalomban művei által, melyek összegyűjtve, vajha kiadattak volna már érdemükhöz mérten. Özvegye évtized előtt adta

át azokat, felkérés folytán, kiadás reményében; de — mint látszik — sikeretlenül.

Haviár D.

Vajda Péter síremléke Szarvason. (Molitor r.)

A hangyász-medve.

Az állatországnak ismét egy érdekes, mind szervei, mind életmódjánál fogva némely közel rokonától nagyon elütő alakját mutatjuk be itt az olvasónak.

Ez a hangyász-medve, melynek eddigelé igen kevés élő példánya került Európába, a miért a francia lapok valóságos diadalérettel említik föl, hogy párisi állatkertjük két példánnyal gazdagodott.

Ezen különös állat hazája Dél-Amerika. Alakja, csontváza, szokásai és életmódja egészen el-

ütnek fajrokonaiétól, a miért a tudósok figyelmét már rég idő óta nagy mértékben vonják magukra. Hosszasága egy, egész negyedfél láb közt változik, szőre szürkés barna, fehér és fekete sávolyok által tarkázva. Farka bojtos. Hosszú ormánya piciny, fogatlan szájban végződik; nyelve vékony, igen hosszú s igen mozgékony. Ez állat járása igen lassú s kissé nelézkes, mit részben igen nagy karmai okoznak. Hazájában termitákkal (hangya-faj) táplálkozik, mely pusztító rovar ellen valóságos irtóháborút folytatván, áldásossá

válik Dél-Amerika vidékeire nézve. A hangyász-medve hatalmas karmai segítségével gödröt váj a termiták óriási és kőkeménységű bolyaiba s az így támadt nyíláson bedugja igen hosszú nyelvét, mely bizonyos ragadós anyaggal lévén bevonva, ezrei tapadnak rá amaz ártalmas apró rovaroknak. Hogy némely napon át hány termitát nyel el? azt alig lehetne kiszámítani.

A párisi állatkertben tört rizsszel és tejjel tartják őket s remélik, hogy ezen táplálék mellett is meg fognak élni.

A hangyász-medvét eddigelé a természettudósok minden szellemi tehetségtől megfosztottnak tekintették. E nézet azonban hibás, mert például a párisi példányok már hangjáról is megismerik örüket. s ha hallják, azonnal elémásznak ketrecükből. Ezenkívül az örnek tíz éves fiacskájával is nagyon megbarátkoztak, kinék minden szavára engedelmesskednek, s kit tanulékony kutyák-ként nyomon követnek mindenfelé.

Az Eperjes melletti „Erdei lakhoz.”

Első számunkban Haviár D. úr tollából egy érdekes közlemény jelent meg, mely egy Eperjes melletti erdei lakot ismertetve, egyszersmind áttér azon költői verseny eredetére, melynek irodalmunk Petőfi, Tompa és Kerényi „Erdei lak” közös című költeményeit köszönheti. Haviár ismertető cikkében I. L. eperjesi lakosra, és ama három költőnk egykori barátja közléseire hivatkozik, melyek ellenében Szász Károly Tompa hagyományai közül az „Erdei lak”-hoz mellékel következő írott jegyzeteket tesz közzé:

„1845-ik évben nevelő voltam Eperjesen, hol Kerényi Vidor Emil is (első szépirói neve ez volt) lakott. Tavasszal meglátogatott Petőfi bennünket, a még soha személyesen nem látott Petőfi. Gondolhatni: hogy mulattunk! Ifjuság... kedv... ragyogó álmak, szabadság, költészet jártak velünk s mosolyogtak reánk.

„És ime, Petőfinek mily vége lön?! Nem tudja senki. Mint kit a föld nyel el, vagy mint Illés tüzes paripákon az égbe ragadtatik. Kerényi Amerikába költözik, (hozzá van intézve „*Levél egy barátom után*” című versem); ott megőrült és meghalt. S magam is alig vagyok.

„Egyszer azt mondja Sándor: fiuk, írjunk valami verset együtt, ugyanazon tárgyról szóló verset, mely találkozásunk emlékeül maradjon. Elfogadtuk, meghatározván, hogy a tárgy „az erdei lak” leend. Ez a szobában történt.

„Határozottan ki volt mondva: hogy a költemény *festő-leíró* lesz. Semmi reflexió. Csak magam maradtam hű a tervhez. Petőfi versét így kezdi: „*Mint a sziv az első szeretlemnek titkát, Rejtje e kis kunyhót bércék koszorúja.*” Sokat beszéltek akkor erről a hirlapok, s későbbben ma-

gam hallottam ifjabb eperjesi lakosoktól, olvastam helyleiről, átutazók kinyomatott uti-jegyzeteiből, hogy *látták a mi erdei lakunkat*, mulattak körülte s emlegették a három versenyző költőt. Sőt pár évvel ezelőtt azt írta egyik eperjesi barátom, hogy a lakot díszítik, készüljek, mert ünnepély lesz benne, mihelyt a tavasz eljön, s én, mint a háromnak megmaradt egyike, leendek az ünnep hőse.

„Ime a soha nem létezőből miként csinált a képzelet létezőt, mert hiszen mi semmi kunyhót nem láttunk, képzeletbeli volt minden; de azért most is mutogatják Eperjes bércői között az általunk megénekelte kunyhót.”

„Mosolyogtam, de nem nyilatkoztam: valóságos barbarismus is lett volna lerontani a közvélemény illúzióját, költészetét.

„Mennyi minden ugynevezett nagyság születik ekkép a történetben!”

Eddig Szász Károly közleménye, melynek teljes hitelt adunk, minthogy maga a versenyzett költők egyike szól, a mult év folyamában mindnyájunk fájdalomára elhunyt Tompa.

Hisszük azonban, hogy ez érdekes költői versenyre vonatkozó közlemények mind ezzel még nincsenek befejezve, minthogy hátra van még egy közbeesülésben részesülő *élő tunc* nyilatkozása is, kire cikkünkben hivatkozás történt, t. i. I. L. úr, kit lapunk egyik régebbi munkatársaként tisztel, s ki tán oly módon fogja megfejteni a Haviár és Szász K. közlései közt levő, látszólagos ellentmondást, hogy Tompa saját költeménye tárgyát tisztán képzeletéből merithette, míg Kerényi és Petőfi előtt csakugyan az általuk jól ismert lászóhegyi „erdei lak” lebegett.

A kőszén és a kőszénbányák mivélése.

A kőszén, mint tudva van, földünk ős növényvilágának eredménye, mely bizonyos változatok, az általánosan fölvetett földforradalmak következtében temetett el s ezek behatásának tulajdonítható csodás átalakulása.

Jelenleg feladatunkul azon növények természet- és jellemének leírását tűztük ki, melyeknek maradványaiból származott a kőszén, nem különben ennek képződési módját, előjvetelét, nyeresét és gazdasági jelentőségét vázolni.

I. A kőszén növényzete.

Az első növények, melyek a föld felületének kihülése s megkeményedése után feltűntek, víznövények voltak s pedig valószínűleg, a nádak osztályából. Midőn az őstengerből a földkéreg további változásai által, szétszórt szigetek alakjában szárazföld származott, igen nagy időköz múlt el míg ez elmálya, elporladozva, a növényélet fentartására képes lett; s csak midőn az elporhadt sziklaállományból gyöngye átmenet képződött a földhöz, fejlődtek ki az igen tökéletes növények; azon növények maradványa, melyek az ugynevezett keselykő-telepekben jönnek elő, oly alaku növényekre utal, mely még jelenleg is a forró Amerika nedves, forró és homályos őserdeiben található sós kalapogombának alakjához hasonlít.

A légnak mindinkább meghülése és tisztulásával, a kőtelepek folytonos elmállása és a földfelület termékenyítésével, a meghalt s elporló növényi részek által a termőföld képződésével: egy különös növényi élet vette kezdetét. — A tenger megtelt víznövényekkel, a szárazföld pedig fű- és fanemű növényekkel. E korszak növényzete azonban lényegesen különbözött a későbbi nemkülönben a mostani korszakétól is.

Idomtalan faóriások voltak, színes virág és zamatos gyümölcs nélkül, barnás vagy sárga levelekkel s a legegyszerűbb alakkal, vagy néha e szervek nélkül is. — A növényzet leginkább fűneműkből állott, vegetív kevés Calamita, Equisetum, Sigillaria és Asteropsytida-neműekkel. Volt azonban két talányos természetű növény, t. i. Lamatophacus crassicaule, egy óriás-növény, vastag, idomtalan törzsök és rövid ágakkal, melyek magas, kidudorodott, pikkelyszerű levélgökön ülő levelekben végződtek, és a Dechenia euphorbioides, egy levélnélküli bokor, külsejére nézve pozsgászerű, (cactus.) Az alsóbb keselykőtelepekben egy új földforradalom által eltemetett növényzet ezen korszakból is található; — nem valószínűtlen mégis, hogy részben ezek is ugyanazon körülményeknek voltak kitéve, mint a következő korszak növényzetének maradványai, a mely körülmények a kőszén képződésére is okot adtak s pedig először a régiéknél.

Ama földforradalomra a nyugalom hosszú időközé következett; ama forradalom következtében a szárazföld kiterjedésben nyert; a képződött s napvilágra jött üledékek az elmállást nagyban elősegítették; a lég kevésbé volt megtelve vízpárákkal s azért világosabb, mindamellet elég nedves és elég meleg arra, hogy magasabb és különösebb növényéletet tápláljon, fentartson s hogy nagyobb kiterjedésű növényeket is létrehozzon. — A nyugalom ezen időszakában a világtenger szigetét sűrű erdők fődék. — Az őserdők növényzetét nagyrészt az előbbi korszak fái tevék, nagyrészt azonban Calamiták, Sigillariák s mintegy 40 faj Lepidodendron, pompás alakja által kitűnő faja a Licopodium-féléknek és 250 díszes fanem, névleg a Pecopteris válfajból.

(Vége következik.)

Egy hét története.

(Január 18.)

(VK.) A ki olvasta a guernsey nagy száműzött bastille-téri csataképét, emlékezni fog tán az aranyos szárnyú, tarka pillangóra, mely gondtalan vidámsággal röpdül át a haretér fölött, mitsém törődve az emberek lázas kiüdelmeivel.

Az idei farsang most olyan, mint ez a pillangó.

Közepette a választási küzdelmeknek, jobbról és balról hangzó pártszózatoknak, komoly politikai értekezleteknek s egymást elnyomni kívánó

eljenzajoknak — tartja most Karnevál a maga vidám ünnepejét, nem osztozva semmiféle pártusákban, s szívesen látva jobbról balról — frakkban vagy atillában — mindenkit, ki az ő jókedvű lobogója alatt igyekszik leszakítani minden éji óra örömvirágát.

Mit is törödnék ő a kormánypárttal, holott ő maga az az egyetlen absolut világuralkodó, kinek semmiféle ellenzéke nincs, legfőlebb a nagyon is megzaklatott apák, kiknek — duzzognak

vagy sem — szép-csöndesen fizetni kell a pünkösd királyság gyönyöradóját. S mit neki a „bál“, mikor övé a — bál. Az ő programját, mely tánc-programm, szívesen fogadják mindenütt. Az ő kormányát, melyben Ámor és Hymen együtt viszik a belügyminiszterséget, senki sem kívánja megbuktatni. Az ő hadseregét egy ellenállhatlan hatalom képezi, az — ifjúság. Nincs is egyéb irgnye és ellensége, mint a kit az idő már kizárt a győzedelmes és boldog hadseregből.

Az ideai farsang — noha rövid életű — nem látott neki valami nagyon mohón az örömeknek. Legelőször is minden fenhéjazás nélkül, egészen zártkörben lépett föl — az evangélikusok disztermének „pikneké”-jében, melyet három fiatal úr rendezett, sok kedves fiatal lány örömére.

Azonban e pikniknek másodika már elveszté e tért lába alól.

Miért?

Mert a politika egy ürömesöppje belé esett a farsang örömpoharába is.

Történt, hogy Irányi Dániel — e komoly fő és sz. lárda jellem, ki közbevetőleg legyen mondva: a szélsők közlönyében új év óta Herkules egyik legnehezebb munkáját, (melyiket? nem akarjuk részletezni,) oly kitünően vitte véghez, — e teremben ellenzéki értekezletet akart tartani.

A presbitérium azonban a helyiséget megtagadta tőle, mondván, hogy egyházi épület nem való politikai tárgyalásokra. S hogy következetes legyen — kiadta az útát Karneválnak is, valószínűleg úgy gondolkozván, hogy neki szintén meg van a maga politikája, s rendszeren „baloldali” ügyekkel foglalkozik.

Ekkép a „piknik” második estéje a lövöldébe szorult, hol most egymást éri a táncvigalom. Ott lesz a mindig vig színész-bál is, s ott a kereskedő ifjak társulatának táncvigalma, mely már csak azért is *páratlan* a maga nemében, mert házi asszonya nem grófnő, — hanem Braun Lajosné úrhölgy, kit jótékonyágai és kedves modora emeltek a „legjobbak” sorába.

A „lady patronessék” különben nálunk a politikai fordulatokat szokták jelezni.

A régi rossz időkben, midőn idegen járom alatt táncoltunk, a bálók házi asszonyai rendszeren a legradikálabb mágnásnők voltak: gr. Zichy Pálné, gr. Károlyi Edéné, hg. Odescalchi Gyuláné.

Jött a magyar provisorium, s vele a bálókban báró Sennyey Pálné ép oly bájos, mint rövid uralma.

Most — a felelős kormány időszakában — mindenütt a miniszterelnök neje a házi asszony;

a „jogászbálban”, a budai csónakázó-egylet vigalmában az ő kezében virít a komité hódolati jelvénye: a nagy kamélia-bokréta, mely a bálkirálynői jogot pótolja; s csak mivel a grófnőnek közelébb a bécsi udvari bála kell fölútatnia: érik meg azt a változatosságot, hogy a bölesőde és gazdasszonyi egylet „európai” estélyében gr. Andrassy Manónét, a technikusok báljában pedig gr. Széchenyi Imrénét fogjuk látni a házi asszonykodás nyújas emelvényén.

Hát a redoutban hogy foly a világ?

E fényes helyiség az idén nem lát annyira farsangi ünnepet, mint tavaly. Hiába, ez a márványterem valóságos Astaróth-bálvány, melynek tág torka egy-egy éjjelre kétezzer forintot szomjazik. S ki adna ennnyit egy éjjeli hajlokért! Még a gazdag kereskedelmi világ is visszavonult az „Európa” termébe, hol egykor oly kedélyesen szorongtunk. A „nőképző egylet” is, mely az idén teszi „premier pas”-ját a farsang síkamlós paritetjén, szintén e szerényebb, de azért szép teremben lép föl, kedves alelnöke — gróf Teleki Sándorné — és buzdog tagjai bizonyára oly kedélyes estélyt hozván létre, melyben feledhetik, hogy „minden kezdet nehéz”.

Nehéz bizony, még magának Karneválnak is, a társasélet e hódító don Juanjának, ki most is álarcosan — incognito — próbált először szerencsét.

Az első bál, melyet maga a bérlő adott, nem részeseit jobb sorsban, mint az érdekes regények előszava, melyet a legtöbb ember meg se néz, s a ki megnézi is — csak úgy átfutja. Férfi volt sok, nő igen kevés, álarcos csak egy kis kedélytelen csoport. Egészen más volt a „nőegylet” maszkbálja, mely — nem hiába, hogy elejétől fogva Fortunával szövetkezett, s a szünórát cseccbecsék kisorsolására szokta fordítani — két évtized óta mindig sikerül. Sikerült még azokban a bús években is, midőn farsangon át is folyvást csak az örömek bójtjé éltük. A ki nem is ment sehová: e bálba benézett, nem mulatni, hanem „jótékonykodni”. S midőn a színház operabájljai aláhanyatlottak, s a masque majdnem megvetés tárgya lett: még akkor is a nőegylet álarcos vigalmán mindig akadt néhány finom dominó és díszes jelmez, kik fentarták e hagyományossá lett farsangi éjjel hírnevét. S Bohusné ő nagysága most is eléggülten tekinthetett szét a vigalom tarka tömegén és sok díszes vendégén, örömmel gondolva rá, hogy e sok suttogás, enyelgés, tréfa és mindig változó quodlibet folytatása ama szegény családk köszönete, hálája és áldása lesz, kik e fényes bálból kenyeret és tűzi fát kapnak.

A jótékonyág évek óta valódi farsangi szép szokás. A hajdan könnyelmű Karnevál jellembe ez egy oly vonást vegyite, mely őt valóban tiszteletreméltó alakká teszi. Most egyéb gondja is van, mint hogy a gazdagot mulattassa, s édes mámorban tobzódjék; most reggelenként, ha kialudta boldog éjeit, komoly számadást csinál, s fölőlegét jó szívvvel osztja ki a szegények közt.

A jogászbáznak is legmaradandóbb fényoldala az volt, hogy több mint ezer forintot juttatott oly szegény tanulóknak segélyezésére, kik támogatás nélkül aligha folytathatnák tanulmányukat. A kitünően sikerült éj emlékeit elhalványítják az újabb örömek; a sok rózsaszínű fiatal lány, kik ezen az este keringték át először dobogó szívvvel a nagy termet, évek múltán csak sohajtva gondolnak vissza ez örökre eltűnt báléjre; a ma megbámult pipere csakhamar mind a lomtárba kerül; de mindig frissen marad meg a jó szivekben a hála érzete, midőn eszökbe jutand, hogy egykor e bál is egy hidat épített az ő számokra a nélkülözés örvényei fölött, s e hidon át haladtak életcélok felé.

Különben évek óta nem is volt oly díszes, látogatott és kedélyes jogászbál, mint az idei. Fő-

vonásait a fiatalság fosztolen vidámsága és a nagy társaság minden kasztnélküli jellego képezte.

S következik most az a vígalom, melyről nem ok nélkül jósolják, hogy a farsang fénypontja lesz — a regatta-bál. Tavaly is az volt. A redout-terem ez este tündérekert lesz, s Lehmann mester egész becságygyal működik a diszítéseken. A rendezőség — egykor a csónakegylet legtevékenyebb evező-tagjai — most már csak a farsang úrjában versenyeznek a legfőbb jutalomért: a pestiek elismeréséért. Tavaly megnyerték, s valószínűleg most is övék leend az elsőség.

Igy foly a pesti farsang, elég vidáman, s nem háborgatva a választási mozgalmaktól, melyek Pesten is élénkülni kezdenek. Terézvárosi lobo-gókon egy új név van kitűzve, oly név, melyet a népszerűség koszorúja környez: a Jókai Mór. E kereskedelmi városnegyedben, szemben a kereskedelmi miniszterrel — kétségkívül nagy tusa lesz. De Pest még az ily tusákban is ki szokta tüntetni, hogy az értelmiség székhelye. Nem téveszti el szem elől, mint néhol a vidék, hogy a szemben állók egy hazának két pártja, nem pedig két ellenséges országnak gyűlölködve harcoló serege.

Vegyes közlemények.

— **Történeti naptár.** *Januárhó* 22-dikén Lacsing 1729., lord Byron 1788. születtek. — Klapka győzelme Tokajnál Schlieken 1849. — A pesti lipótvárosi bazilika összeomlott 1868.

23-án Durazói Károly lefejeztetik, 1348. — Pitt Vilmos angol államférfi 1806, Virág Benedek magyar költő 1830. ††. — Az olaszországi magyar legio feloszlatatik, 1867.

24. Caligula császár és neje megöletnek, 41. — Nagy földrengés Konstantinápolyban 444. — Hunyady Mátyás született 1443, és királylává koronáztatott 1458.

25. Nagy földrengés Európaszerte 1348.

26. Karlovici béke 1699. — A kath. gimnasiunok Ausztriában püspöki felügyelet alá helyeztetnek, 1854. — A lissaboni földrengés 1531. — Nabuzaradan babyloni főharcos a jeruzsálemi egyházat fölgújtja s 740 zsidót babyloni fogságra hajt, a világ teremtése után 3396.

27. Mozart született 1756. — Vas Gereben † 1868.

28. Nagy Károly császár † 814. — II. József rendeleteit megsemmisíti 1790. Közi: V. A.

— (*Egy „téli életkép“*) című eredeti rajzot adunk ismét mai számunk 8-dik oldalán, tehetséges

festészüinktől, Gyulai Lászlótól, kit olvasóink már több művéből ismernek. E kis eleven kép is azok sorába tartozik, melyeknek legjobb dícsérete, hogy magyarázatukat önmagukban viselik.

* (*Borzasztó földrengések.*) A mult nyár nevetése lett a földingások miatt is, melyek nemcsak hazánkban, hanem általában a föld kerékiségén mindenütt dúltak. Logborzasztóbb volt a közép-amerikai. Augustus 13-ikától 16-ikáig voltak a legiszonyúbb földrengések s októberben és november elején megújultak. A tenger oly hullámokat vetett, hogy mélyen becsapott a parti városokba, s a romboló ár pusztításai iszonyúak valának. Arequipa, Arica, Iquique, Islai, Pasco, Huanca-velica, Ibarra, Tacunga, s több más helységet sújtott a földrengés szerencsétlensége Ecuadorban és Peruban. Több ezernyi emberélet esett áldozatul: Peruban 2000, Ecuadorban 20,000-nél több. Az anyagi kár 300 millió dollárnál többre megy. A kikötőkben és nevezetesen a Chíncha-szigetek közelében tömérdek hajó elveszett. Egész családok haltak meg, s általában alig van család, mely valamelyik tagját vagy rokonát ne siratná. Az arequipai angol konzul: Bellinghurst és családja szintén a romok közt lelta halálát.

zavartatásig két tagos díjjal, 7. Szegfy Mór, Pest. 8. Szegfyne született Kaaya Emilia, Pest. Megjegyzendő, hogy a fenebb nevezettek a lejárt hat évben legal voltak az egyletnek.

(A magyar nyelvvel.) Szveteny nevezett ki. Hogy ki legyen Szveteny ur? más nevezésnek tudni.

(A magyar nyelvvel.) tudományokban való alkapszere a kereskedelmi miniszterium két jelesb kinevezett fiatal szakembert fog ki küldeni külföldre, államügy mellett.

(A magyar nyelvvel.) mely addig az osztrák uraknak viselta, közelebb nemzeti egyenruhát nyer és a magyar konvédelmi miniszterium alá rendeltetik.

(Nemzeti nyelvvel.) Nehány hét előtt Baithányi báró ur alatt egy iparlovag vakmerő csalákokat látogatni el Pesten. Hamis iratokkal nagyobb összegű penzt vitt föl, sztan egy szilcsen a legdrágább prémekből és bundákból is jól felpakolt. De sokot árany alatt magának tartva, megszólt. Beruhos azonban rá nem mertek, elfogták a múlt évi letartó Pestre szolgájával, a az osztrák született Goldstein Dáviddal együtt egybe hatal tapasztalata, de jól betanított. De végül a ki az valja, hogy ura enkes, ki Szegfyne volt a maga térségével enkes, meg szegfynek tartotta volna azt pénzért tenh. Szegfy az Al-báró Kis ember, erősen Keleti jellegű, okos arckifejezéssel, egner álló dús fekete hajjal. Könyvűden, amasan mozog. Csak 24 éves. Szegfyne, a beszél a német, francia, olasz, orosz és román nyelveket. Ravasz fióko, ki ide kinevezése alkalmával is több ízben próbált megszökni. Szegfyne így dicsőítette, hogy az magyar uraknak mindaddig szolgálatnyra valik. Az osztrák, nemzeti nyelvű történetének, Dresdenben levelezés megállítása megrendítette háját, huzalok alatt Bechelen a rendőrség állóba került. A pesti károli lapok megkapta a többi károli lapok cikkeit. Valósi neve Bertone volt az eredeti. Azis az orosz hadsereg dicsőitese állóba volt a krimi háború alatt halt meg. Azis Törökországból való s nem tudni: ma? Bertone Jassyben született a növekedett Zengyran a enkesen tudván, mint virtuó vandort. Csak az a Törökországban. Majd Oroszországba ment, hol — mint mondja — női körökben szokott. Jassott el sok pénzt szerzett. Szent Pétervárról Pestre jött a ki szakadt meg pályafutásának első feleért.

(A magyar nyelvvel.) a testi büntetéseket a későbbiek varják a miniszteri rendelet megjelentése után a tanítóknak szigorúan megtiltja, hogy a növekedés alatt álló gyermekeket börtöl, vagy más illemű testi büntetésekre ne büntessék.

(A magyar nyelvvel.) Az irak a lapok, hogy Pestre meg küldje, melyet károli miniszteriumtól károli. Szegfyne Abrahamyan megvan s egy osztrák, sztan tulajdona. Most Abrudbányáról azt írta, hogy azon vidéken senki sem tud semmitől előbb károli. Egy oláhul, ki ha jól tudjuk, magyaros és károli nyelvű lakik, neve Korkos Nikifor, van egy oláh, károli gyűrű és károli. A gyűrű a a

károli folyton hordja dicsősége jeléül. De a nevezett tárgyak másnak tulajdonai voltak, kit ugyanezen vidéken vertek egyonasz oláhok. Sokan azt állítják, hogy ez Vasvári Pál károli volna.

(Pest szegfyne.) megint új terv van, melyet Honvéry Antal és Wagner Ottó készítettek. E tervben az új épület lerombolandó s helyére egy Louvre-szerű kormányépület emelendő hét miniszterium számára. A Lipótváros fele húzódo paloták négyszöget képeznének, s középen a tért a koronázási domb és országház foglalnak el. Boulevard, angol park, fakkkal beültetett tér is van e tervben, melynek kivételé — mint a tervezők vélik — a kormányépületek kivételével, csak hat millióba kerülne. — Megemlítjük egyszerű mind, hogy Pesten a múlt év folytán következő építkezéseket fogantatosítottak: épült földszinti ház 229, egyemeletes 24, két emeletes 30, három emeletes 18, négyemeletes 2, gyár 33; ezenkívül sok javítás s nagyobbítás történt, és legalább is meg annyi épület van építés alatt. A lakás-szükség azonban folyvást égető.

(Hatalmában diák.) A gr. Andrássy Aladár fürdő-utcai házában egyik éjjel két férfi cseled a közsénnel való túlságos fűtés következtében megfuladt. A végteset azonban meg fogja is oty nagy gőz volt, hogy a szolgának, ki a két holttestet egyben találta, rögtön ki kellett lépnie a szobából, nehogy megfuladjon.

(Erdélyi tánc rendezés.) a pesti szűcs-testület segédei febr. 3-ikán a lővöldében. Az egész tánc terem szőr-neműekkel lesz díszítve, a táncokat pedig Róka rendezti, a nemzeti színházi táncok kánitója.

(Tej és bor.) Budán felfedezték, hogy a tejárusok közül sokan a tejes edényekben bort csempésznek be a vámon, s így kerülnek ki a fogyasztási adót. Nem rég sok ily tejes bort Konfakáltak a az illetéket büntetésre vonták. Bárcaak a viselt Konfakáltak már a tejből.

(Egy hazafelt.) Bécsben a szido vallásra kívánt átvérni a az irak folyámednyant beanta a városból, de az visszatarták, mivel külföldi illetékességű. A miniszterium azonban megengedte s kijelenté, hogy ha külföldi is valaki, az interconfessionalis törvények szerint ott szabadon térhet át egyik vallásról a másikra.

(Lohász-fogyasztás.) Bécsben 1868-ban 1215 darab ló vagartak is, s pedig nemely igen nehéz és kövér ló is. A lószámokor kétféle száporodtak, s portékájuk ára 8—14 kr. közt változott.

(A spanyol ferradalon leírása.) 371 emberéletbe került, míg a „kegyes” Isabella kormányja alatt a politikai kivégezések és elítéltek száma leg-alább is 400-ra rughat, nem említték azokat, kik vagyonnakat veszték, vagy 5 évnyi rövidebb fogasgot szenvedtek.

(Tízkes nyelv.) Az Amerikában folyvást növekedő mormon vallásnak, hogy a „nem igaz hívők” térségétől egészen elszakassák magukat, saját háspalatukra egy külön nyelvet, külön abcd-t alkottak, s már több mint 10,000 példányban osztották ki iskoláikban az új nyelvnek nyelvtanát.